

Seyfəddin Dağlının yaradıcılığına bir nəzər

Dilarə Adilova

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu, Azərbaycan.

E-mail: dilaraadilova0@gmail.com

Annotasiya. Məqalə Seyfəddin Dağlının yaradıcılığına həsr olunmuşdur. Yazıçının yaradıcılığı öyrənilmiş, əsərləri qruplaşdırılaraq nəzərdən keçirilmiş, mövzu, surətlər, sənətkarlıq xüsusiyyətləri tədqiq edilmişdir. Məqalədə sənətkarın Sona xanım Cabbarlının xatirəsinə ithaf etdiyi “Bahar oğlu” romanına geniş yer verilmiş, əsərin bədii məziyyətləri ön plana çəkilmişdir.

Açar sözlər: satira, hekayə, C.Cabbarlı, nəsr, yazıçı

Məqalə tarixəsi: göndərilib – 03.12.2021; qəbul edilib – 13.12.2021

A look at the creativity of Seyfəddin Daghlı

Dilarə Adilova

Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS. Azerbaijan.

E-mail: dilaraadilova0@gmail.com

Abstract. The article is dedicated to the creative activity of writer, Seyfəddin Daghlı. The author's creativity has been systematically studied, researched in the volume of articles, his works have been grouped and reviewed, themes, images researched in terms of features of art. After the author's personality and place in our literary history were mentioned, the works were analyzed. The study includes works in terms of volume and value. The novel "Son of Spring" dedicated to the memory of Sona xanim Jabbarlı was given a wide place, the merits of the work were brought to the fore.

Keywords: satire, story, J.Jabbarlı, prose, writer

Article history: received – 03.12.2021; accepted – 13.12.2021

Giriş / Introduction

Satirik yazıçı, şair, jurnalist, tərcüməçi və dramaturq olan Seyfəddin Dağlı Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənətinə görkəmli şəxsiyyətlər bəxş edən Xızı torpağındadır. 1927-ci ildə anadan olan ədib 62 il ömür sürsə də, özünəməxsus yaradıcılığı ilə ədəbiyyatda, insanlığı ilə qəlblərdə yaşayan unudulmaz sənətkarlarımızdandır. Seyfəddin Dağlının ədəbi irsi geniş və çoxşaxəlidir. Elə nəsr olduğu ilk təcrübələrindən oxucunun qəlbini fəth etməyi bacaran yazıçının oçerkdən povesta, felyetondan pyesə keçdikcə qələmi də püxtələşir, oxucuların sevimlisinə, ədəbi ictimaiyyətin diqqət mərkəzinə çevrilir. S.Dağlının yaradıcılığı zəngin olmaqla

bərabər, janr müxtəlifliyi ilə də seçilir. Ədəbiyyata şeirlə gələn S.Dağlı getdikcə satira və yumor sahəsinə üstünlük verərək, bir-birindən maraqlı əsərlər yazmış, 1970-ci illərin ən yaxşı satiriklərindən hesab edilmişdir. Güclü istedadı ona asanlıqla janrdan janra, mövzudan mövzuya keçməyə imkan verirdi. Yazıçı düşdüğü hər situasiyanı ədəbiyyatın xeyrinə dəyərləndirməyi, ondan genə-bol faydalanmağı bacarmışdır. Qələminə doğma olan satiradan rahat şəkildə cənub mövzusuna keçmiş, bu mövzuda yazdığı hekayələrini sonradan “Məşəl” kitabında toplamışdır. “Əziz yadigar” və “Əks alınmadı” hekayələri, “Qara qız”, “Bir kolleksiyanın tarixi”

povestləri də cənub mövzusunda olub İran xalqının şah dövründə olan həyatını və rejimin sonunda baş qaldıran inqilabi hərəkatı əks etdirmişdir.

Cənubi Azərbaycan qadınlarının həyatına həsr etdiyi “Kəcil qapısı” romanı da S.Dağlının nəsrində əhəmiyyətli yer tutur. Yazıçının adlısanlı əsəri isə, əlbəttə, böyük dramaturqumuz Cəfər Cabbarlının həyatına həsr etdiyi “Bahar oğlu” romanıdır. Son əsəri olan “Şirin duz” isə 1941-45-ci illər müharibəsindən sonra zəhmət meydanında və yeni həyat uğrunda gedən gərgin mübarizənin inikasıdır. Göründüyü kimi, S.Dağlı epik növün bütün janrlarında, eləcə də dramaturgiyada böyük uğurlar qazanıb hər mövzunun “kürəyini” asanlıqla yerə vursa da, əsas meyr saldığı, onun üçün birinci yerdə duran sahə satira-yumor olaraq qalırdı. Bu formanın adları qoşa çəkilsə də, məzmunca çox fərqli gülüş növləridir. Sadə dildə desək, yuxılına güllürsənsə yumurdur, itələyənsə güllürsənsə satira. Hələ ironiya, sarkazm, sinizm kimi yan əhatələ-

ri də vardır. Satira çatışmazlıqlarla mübarizə aparır, yumor onlarla barışıdır. Daha doğrusu isə, cəmiyyətin səbr kasası dolub-daşanda satiriklərə ehtiyac duyulduğu kimi, satiraya da meydan açılır. “Bu janrın ədəbiyyatımızda olan ənənələrini qeyd etmədən mövzuya keçid etmək düzgün olmazdı”, – düşüncəsi ilə XIX əsrin şair, yazıçı və dramaturqlarını, publisist və maarifçilərini, habelə, onların yolunu şəərəflə davam etdirən sonrakı nəslə qədirdüşünəslə yad edək... M.F.Axundov, S.Ə.Şirvani, M.Ə.Sabir, Ə.Haqverdiyev, Əli Nəzmi, C.Məmmədquluzadə, Ö.F.Nemanzadə, M.S.Ordubadı, Mir Cəlal, Sabit Rəhman və bu siyahını uzadacaq olsa, neçə qələm ustadımız yaratdıqları şedevrlərlə ədəbiyyat tariximizdə əbədi qalacaqlar. Sovet ədəbiyyatının qızıl dövründə satira bir janr olaraq formalaşmış, bu sahədə yazıb-yaradanların sayı artmışdır. Məşhur sələflərinin yolunu gədən S.Dağlı da hərtərəfli fəaliyyəti ilə satirik ədəbiyyatı dövrünün tələblərinə uyğun daha da inkişaf etdirib təkmilləşdirmişdir.

Əsas hissə / Main Part

Ədibin 1950-60-cı illərdə yazdığı hekayələri və “Kimi kimi basdırır” satirik povesti 1977-ci ildə işıq üzü görən “Aldada bilməzsən” kitabında toplanmışdır. Məşhur “Sabiqlər” hekayəsində mənsəbpərəstlik, kreslo düşkünləri, meşşanlıq yazıçının tənqid hədəfidir. “Mən nazir olanda”, “mən müdür olanda”, “mən rəis olanda” kəlmələri sabiqlərin dilindən düşmür, vəzifədən atıldıqdan sonra yazıq, məzlum gününə qalan keçmiş karyeristlər vəzifədə olduqları zamanların həsrətini çəkir, “stol”un verdiyi imkanlardan danışmaqdan doymurlar. “Dünyanın işinə baxın, arvad da üzümə ağ olub! Mən nazir olanda əlimin altında min dəne sənin kimi arvad işləyirdi, hələ kişiləri demirəm. Ağzları nə idi ki, yanımızda çıxıqlarını çıxaraydılar. Atalarını yandırardım!” [2, s.8]

“Qonşumuz gənc bəstəkar” hekayəsi lazımlı mövzu üzərində qurulmuşdur. Gənc bəstəkarın hekayənin əvvəlindəki müştəbəhliyi, lovğalıqı sonda quzu-quzu illərin xanəndəsi olan qonşusuna dönüb ondan dərs almaq istəyi ilə başa çatır.

“Kişini öldürdülər” hekayəsi mövhumatın, bəhsə-bəhsin güdüzünə gedən bir kişinin acınacaqlı aqibətindən danışır. Burada satiranın zərbəsi Kəblə Muxtarın külfətini qamçılıyır. Sapaşlam adamı yalançı işgüzarlıqla qəbrə yola salırlar. Hekayə göz yaşları içərisində gülüşlə başa çatır. Ümumiyyətlə, S.Dağlının bu hekayəsi də daxil olmaqla, bütün əsərləri sənətkarlığı, realizmi, səmimiyyəti və duzlu təhkiyəsi ilə seçilir, qəlblərdə, yaddaşlarda iz qoyur. “Çay və onun dəstgahı”, “Cehizli qız” hekayələri mövzu baxımından yaxın olub, sovet dövründəki çatışmazlıqlardan yaranan əşyapərəstliyə, məişətdəki eybəcərliyə həsr edilmişdir. “Aldada bilməzsən” hekayəsi qısqançlıq fəalində baş verib, hardasa “Mənşiliniz mübarək” pyesinin tanış epizodunu xatırladır. “Bolluq” hekayəsində qarınculu personajı elə təqdim edir ki, oxucunun ona rəğbəti, simpatiyası artır. “Yaxşı işləyirəm, yaxşı da yeyirəm” sözləri dolayısı ilə “işləməyən dişləməz” atalar sözüne gətirib çıxarır.

S.Dağlının 1970-ci illərdə yazdığı hekayələri mövzu rəngarəngliyi və maraqlı sjuet xətti ilə diqqəti cəlb edir. “Güləndağ məzhəkəsi”, “Bu

nədir əyninə geymişən?”, “Arxada döyüş”, “Ondatra sövdəsi”, “Arvad deyən oldu”, “Dəl-lal” hekayələri sözügedən dövrə aid maraqlı nümunələrdəndir. “Güləndağ məzhəkəsi” əslində dərin-psixoloji epik nümunədir. Hekayədə qo-yulan problem Güləyanlar tayfasının ayıq-sa-yıqlığı, tədbirliyi sayəsində məzhəkəyə çevrilir. Günlərin bir günü pristav 4 kəndi əhatə edən birliyə təzə kəndxuda təyin edir. Aşğın, özbaşına, zalım kəndxuda yanında gəzdirdiyi tulası ilə bir yerdə bu kəndlərin əhalisinə olmanın zülmə başlayır. Adından da göründüyü kimi, “Ərizə-bazlar” ərizələri ilə, “Rüşvətçilər” rüşvətlə kəndxudanın öhdəsindən gələ bilmirlər. “Qa-çaqlar” onu bacarırlar ki, tulanı ilim-ilim itirir-lər. Və bu anda səhnəyə Güləyanlar tayfası çı-xır və qonşularının qacmadığını təkbəşinə ba-carıb kəndxudanı boqdurur. Özü də elə-belə yox, biabırçasına. “Bu nədir əyninə geymişən?”, – nankor oğulun zəhmətkeş ataya bəyə-nməməzlikdən verdiyi sualdır. Qırçı atanın he-sabına mühəndis diplomu alıb gözəl mənzildə firavan yaşayan oğul indi ondan utanır, xəcalət çəkir. Hekayədə cəmiyyətin naqislikləri göz yaşları içərisində tənqid edilir. “Arxada döyüş” hekayəsi oxucunu qızğın döyüşlərin getdiyi cəbhə xəttində uzaq bir meşəyə aparır. “Al-man-fəşist qoşunları Şimali Qafqaza soxulmuş-dular. Hitlerçilər Bakıya can atırdılar. Gecələr kəndlərdə keşikçi dəstələri növbə çəkirdi” [3, s.15]. Hekayənin süjetini bu arada meşədə ge-cələməyə məcbur qalan qoca sürücü ilə gənc ki-nomexanikin başına gələn məzəli əhvalat rəşkil edir. Hekayə şux zarafat, şən notlarla başa çatır. “Ondatra sövdəsi”, “Arvad deyən oldu” ailə-məişət mövzusunda olub əsl sovet hekayələri-dir. Sovet dövrünün defisiti bu gün çoxdan unu-dulub. Lakin 70-ci illərdə aktual olan bu məsələ “böyük sovet xalqı” üçün xeyli problem yaradı-r, bu baxımdan satiriklərin, yumoristlərin se-vimli mövzusu kimi daim diqqət mərkəzində saxlanılırdı. “Axtardığımı dükən-bazarda tapa bilməyən Dincəli baxışlarını sanatoriya əhlinin üzərində, daha doğrusu, burda dincələnlərin başlarında gəzdirməyə başladı” [3, s.165]. Ya-xud “Bəs... axı deyirlər ki, bayram üçün sizə əla növ düyü veriblər...
– Hə, vermişdilər, amma satdıq, qurtardı.

Müşəri təsadüfən izə düşmüş ləpirci kimi, tutduğunu buraxmadı:

– Bəlkə özünüçün bayramlıq saxlamısınız. Nə olar ki, ondan bir az da mənə verəsiniz” [3, s.170-171]. Bu günün bolluğu içində yaşayan nəsil belə halları yalnız kitablardan oxuyur, bu gündən adı görünən şeylərin yaxın keçmişdə necə əlçatmaz olduğunu ürəkdən təəccüblənir də.

S.Dağlı müasir Türkiyənin böyük ziyahsı, əsərləri xarici dillərə daha çox çevrilən satirik Əziz Nesinlə uzun illər dostluq və əməkdaşlıq etmiş, bu münasibətdən hər iki xalqın ədəbiyyatı bəhrələnmişdir. Onun pyes yaradıcılığı ədəbi fəaliyyətində önəmli yer tutur. “Adı sənin, dadı mənim”, “Aydınlığa doğru”, “Mənziliniz mü-bərək”, “Təzə gəlin”, “Kölgələr pıçıldadır” pyesləri oxucuların rəğbətini qazanan, uzunö-mürlü səhnə əsərlərindəndir. “Mənziliniz mü-bərək” tamaşası respublikanın baş teatri olan Aka-demik Milli Dram Teatrında uzun illər afişalar-dan düşməmişdir. Pyesdə o dövrün aparıcı mövzularından olan istehsalat mövzusu ailə-məişət məsələlərinin mərkəzində təsvir oluna-raq bir-birini üzvi şəkildə tamamlamışdır. Şirin dillə yazılmış pyes maraqla oxunduğu kimi, uğurlu səhnə taleyi də yaşamışdır. Əsərdə bəzi məqamlar – layihə institutunun direktoru Bə-yükküşi Qəmbəroviç və katibə Şümarə olan səh-nələr tamaşaçının yadına Eldar Rıyazanovun “Karnaval gecəsi” filmi salsa da (Qursov-Tosya), tez də unudulur, pyesin adına xələl gə-tirmir. Yəni müdir-katibə tərəf-müqabilinə o dövrün demək olar ki, bütün istehsalat əsərlə-rində rast gəlinirdi. Sakinlərə veriləcək binanın layihəsində əsaslı və dözülməz kəm-kəsirləri görün komissiya qüsurlu mənzillərin orderlərini elə layihəçilərin özlərinə təqdim edir. Finalda pərdə oynaq musiqi sədalan altında enir.

“Bahar oğlu” romanı xalqımızın böyük oğlu, şair, dramaturq, teatrşünas və kinosenarist Cə-fər Cabbarlının həyat və yaradıcılığına həsr olunduğu üçün maraqlıdır, sevilir. C.Cab-barlı əsərlərində dövrünün aktual problemlərini qaldırmaqla yanaşı, progressiv romantizmin qa-baqcıl nümayəndəsi kimi Azərbaycan mühitinin təzadlarını, onların həlli yollarını ədəbiyyata gətirmişdir. Cəfər “yalnız ona görə “Bahar oğ-lu” adlanmır ki, o baharda doğulub. Həm də

ona görə ki, ədəbiyyata “Bahar” şeiri ilə gəlib, ömrünün, taleyinin bahar çağını yaşayıb, ictimai düşüncəmizə bahar vaxtı gətirib...” [1] Yəni, ha tərəfdən baxsan, S.Dağlının böyük həmkəndlisinə verdiyi ad dəqiqdir, yerindədir, əbədidir. “35 il ömür sürmüş, 20 il ədəbi yara-dıcılıqla məşğul olmuş C.Cabbarlı ən qüdrətli qələm sahibi kimi xatirələrdə qalmışdır” [7]. E.Heminquey deyirdi ki, bir insan haqqında sadə, doğru və səmimi əsər yazmaqdan daha çətin bir iş yoxdur. O ki qaldı bu insan hamının tanı-dığı və sevdiyi Cəfər Cabbarlı ola... Qısa ömrü onlarla kitabə sığmayacaq qədər dolu, zəngin olan Cəfər Cabbarlı.

Yazıçı evlərdə xörək bişirən, təndirə çörək yapan Şahbəkənin oğlu Cəfəri yeniyetməliyindən başlayıb qısa həyatının sonuna – Azfanın (AMEA) böyük salonunda bütün ölkənin yola saldığı cənabə törəninə bədən müşayiət edir. Oxucunun gözləri qarşısında dahi, vətənpərvər böyük İNSAN yetişir, bu insanı sevmək, ona vurulmaq, səcdə etməmək, onunla qürur duyulmaq mümkün deyil. Cəfər Cabbarlı bi-zim qarşımızda çöl çiçəkləri kimi sadə, azad, kövrək olduğu qədər mətanətli bir obraz kimi dayanır. Anasına “mən... sənə qul olacağam, ana!.. Hamınızın nökrü, xidmətçisi olacağam!” [4, s.33], – deyən gənc dağlı Cəfər elə 35 illik həyatını da Cəfər Cabbarlı kimi xalqına xidmət-də keçirdi. Uşaqlıqdan “havalı” böyüyən Cəfə-ri çörək satanda Süleyman Sani Axundov görür, onun ağına, zəkasına heyran olub məktəbə cəlb edir. Vərəqlər çevrildikcə, Cəfər də rus-azəri məktəbindən ali-ibtidai məktəbə, qəzet redaksi-yasından sənaye məktəbinə keçid alır. C.Cab-barlının “istək ilə nəticə arasında keçilməz bir uçurum var ki, onu ancaq qüvvətli simalar keçə bilirlər” – fikri birinci növbədə elə onun özünə şamil edilməlidir. Və bütün bunlar romanın sə-hifələrində addım-addım öz əksini tapır. S.Dağ-lı kiçik vətəni Xızının böyük oğlu Cəfər Cab-barlının obrazını sevə-sevə, sonsuz məhəbbətlə yaratmışdır. Cəfərin onsuz da işıqlı obrazı ki-tabın səhifələrinə sığmır, insanın qəlbini nura bo-yayır, köksünü fəxrli qabardır, eyni zamanda belə nadir şəxsiyyəti bu qədər erkən itirdiyimiz üçün yandırb-yaxır. Bu itki ilə bu gün də barış-maq çətinidir.

Əsərdə neçə dəfə Cəfərin çox sevdiyi baha-rın gəlişi təsvir edilir, dəfələrlə göz açıb gördü-yü, könül verib sevdiyi Şubanı dağlarının adı çəkilir. “O qədər böyük idi ki, Bayıl körfəzin-dən Keşlə çölünə qədər, Zığ burnundan Şubanı dağlarında ufuqdan-ufuqə bütün Bakını öz iri eynəyinin sümük haşiyəsi içinə almışdı. O göz-lər...” [4, s.5] Hər dəfə də Abşeronun bu coğra-fiyası müəyyən bir hadisə ilə əlaqədar xatırla-nır, əsərə söhbətin vaxtına uyğun çalar verir... “Günəş saralmış çöhrəsini Şubanı dağı arxasın-da gizlətdi” [4, s.138]. Cəfərin qəfil ölüm xəbə-ri də “qarlı-saxtallı gecədə ufuqdan-ufuqə, Şu-banıdan Xəzərədək darılarlaq bütün Bakını yu-xudan oyatmışdı” [4, s.272].

Roman personajlarla zəngindir, böyüklü-ki-çikli, baş-epizodik, hətta fonu tamamlayan ob-raz da qəhrəmanın xarakterinin açılmasına, istə-nilən məqamların qabardılmasına xidmət edir və yazıçı bunu bacarır. C.Cabbarlını xüsusi təq-dimata, sevdirməyə ehtiyac olmasa da, S.Dağlı buna nail olmaqla bərabər, özünün də üslubunu təsdiqləmiş, yazıçı kimi məqamını yüksəltmiş-dir. Müəllifin böyük zəhməti, gördüyü işin məsəhbət ortadaq. Əsərdə hər bir detala diqqət yetirilmiş, böyük dramaturqun obrazını tamamlayacaq bir nüans da yaddan çıxmamışdır. Cə-fərin əksər qəhrəmanları mahni oxuyur, tamaşa salonunun qırmızı pərdələrinə bağlanandan sonra bu mahnilər şərqiyə çevrilib xalqın dilinə dü-şürdü. S.Dağlı dramaturqun bu maraqlı özünə-məxsusluğuna da əsərində yer ayırmışdır. Ro-manın əvvəldən oxucunun qarşısına çıxan ki-çik Solmazdan başlayıb Dağlı məhəlləsindəki qohumlarına, dostlarına, Cəfəri Cüllül əfəndi kimi “müəllim”lərdən himayə edən yazıçı, pe-daqoq Abdulla Şaiqə, Məşədi Əzizbəyova, pris-tav, Kərbəlayı Muxtara qədər, teatr xadimləri – H.Ərəblinski, A.Şərifzadə, Ü.Rəcəb də daxil ol-maqla, hər bir obrazın bahar oğlunun tərəfləri-ni, onun aşib-daşan istedadını müxtəlif rakurs-lardan göstərməkdə rolu var. Romanı bütünlük-də Cəfərə sonsuz xalq məhəbbətinin, ehtiramı-nın təcəssümü hesab etmək olar.

“Şirin düz” S.Dağlının iri həyati əsərlərin-dən olub, mövzu etibarilə Azərbaycanın bugün-kü halı ilə səsleşir. “1945-ci ilin payızında bu günəşli, bu küləkli, bu Xəzərli qədim şəhər özü-nün təzə bir dövrünə qədəm qoymuşdu. Ölkə

qalibiyətlə ağır müharibədən çıxmışdı və bu böyük zəfərdə bu böyük şəhərin də payı var idi” [5, s.3]. Elə ilk səhifədən göründüyü kimi, vəziyyət eynidir. Yalnız sovet xalqı alman faşizminin fəsadlarını aradan qaldırırdısa, Azərbaycan iblis qonşusunun torpaqlarında törətdiyi vəhşiliklərin nəticələri ilə üzbəüz qalmışdır. Zaman – qat-qat artıq, 4 ilin 30 ilə nisbəti. Fəciələrin miqyası, həcmi – ağılasıqmaz! Dərdimiz açılarda bitmək bilməyə də, daha uzağa getməyə... Mövzumuz başqadır. Yazıçı müharibə sonrası sovet Bakısına sevgi dolu bir ekskurs edib keçir mətləbə, İsmət xanımın frontdan təzə gələn oğlu Çinar indi də çəmodanını qablayıb torpaqla “dava”ya gedir. (Yazıçı Bakının küçələrini, hərbi geyimli adamları təsvir etdikcə, mənim də gözlərim qarşısında bu dəqiqə küçələrimizdə qoltuq ağacı, əlil arabası ilə gəzən gənc qazilər durur. Alman faşizminin metastazi erməni faşizminə lənət olsun!) “Şor dənizdə şəhər salan, şoran torpaqları da duzdan təmizləyər” [5, s.9], – deyən Çinar Muğan düzünə, Kür-Araz ovalığına yola düşür. Məqsəd hektarlarla şoran torpaqları əkinə yararlı etməkdir. Bu da bir cəbhədir, əmək cəbhəsi. “Front”dan, onun nizam-intizamından, alışqanlıqlarından hələ ayrılmayan yeni cəbhəçilərin ilk işi əvvəlcə “Şoranlıq” adlanan qəsəbəni “Şirinlik” adlandırmaq olur, sonra da şoranlıqları sözün həqiqi mənasında şirirləşdirmək. Və qarşıya qoyulan bütün problem məsələlər roman boyu

Nəticə / Conclusion

S.Dağlının böyük yaradıcılığı kiçik məqalənin həcmi daxilində gözdən keçirildi. Amma yazıcının irsi onun daha geniş araşdırılıb tədqiq edilməsinə imkan verir. Xızıda Seyfəddin Əliəğa oğlu Abbasov kimi dünyaya gəlib, Sovet dövrü ədəbiyyatımızda Dağlı kimi qalan yazıcımızın imzası yeni nəsil tərəfindən bu gün də ta-

qəhrəmanlar tərəfindən çözüdür, həll edilir, başa çatdırılır. Yazıcının usta qələmi həm personajların əmək fəaliyyətini, həm də ailə istirahətini oxucuya təsvir edir. Roman məzmunca maraqlı, ideyaca vacib olub, rahat oxunur, sovetdən qalın qanqaraldıcı məqamlar olsa da, dövrün tələbi deyib üstündə dayanmasaq da (o zamanın əksər əsərlərində rast gəlinən erməni hadisəsi), ibrət kimi yanaşmalı, unutmamalıyıq.

“Kırpi” satirik yurmalına rəhbərlik etdiyi 17 il S.Dağlının fəaliyyətində ən məhsuldar dövr olmuşdur. Baş rəssamı Nəcəfqulu olan “Kırpi” dövrü üçün nüfuzlu olduğu qədər, antipod dairlələr üçün də “qorxulu” sayılırdı. Böyük satirikin “Kırpi”dəki xidmətləri bu gün də hörmətlə yad edilir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev “Kırpi”dən (əslində, onun baş redaktorundan) edilən umu-küsülərə cavab olaraq qətiyyətlə demişdi: “Seyfəddindən mənə şikayət etməyin!”

“Gözümü açıb Azərbaycanda yeganə satira-yumor dərgisi olan “Kırpi” jurnalını görmüşəm. İlk satirik hekayəm də burada dərc olunub. Hekayəni o zaman jurnalın baş direktoru, məşhur yazıçı-satirik S.Dağlı bəyənib çap etmişdi” [6]. Bu sitatın müəllifi yazıçı-satirik Xeyrəddin Qoca sözüne rus tənqidçisi V.Q.Belinskinin fikri ilə davam edir: “Satira şən və hazırcavab adamların qərəzsiz hınlıtsı deyil, cəmiyyətdəki bəy-birçılıqdan özünü təhqir edilmiş sayan adamların alovlu, dəhşətli qəzəbidir” [6].

nınır və sevilir. Onun “ötən əsrin ortalarında yandırdığı “Məşəl” zamanın keşməkeşlərinə sinə gərək yənə də öz işığı, istisini, oxucu auditoriyasını saxlamağa davam edir. Vaxt keçsə də, meyarlar, dəyərlər dəyişsə də, S.Dağlıya, onun əsərlərinə münasibət dəyişmir, bu da yazıçı-şəxsiyyət nümunəsinin birbaşa göstəricisidir.

Ədəbiyyat / References

1. Asif Rüstəmli. Butov.az. 25-04-2016.
2. Seyfəddin Dağlı. Aldada bilməzsən. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1977.
3. Seyfəddin Dağlı. Mənziliniz mübarək. “Yazıçı”, 1981.
4. Seyfəddin Dağlı. Bahar oğlu. Uşaq və Gənclər Nəşriyyatı, 1962.
5. Seyfəddin Dağlı. Şirin duz. Azərənər, 1988.

6. Xeyrəddin Qoca. Çağdaş Azərbaycan satirik ədəbiyyatının bugünkü acınacaqlı səviyyəsi və ona gətirən səbəblər... Bakı-xeber.com 9 avq., 2017.
7. Yavuz Axundlu. Cəfər Cabbarlının həyatı və mühiti yeni təfəkkür işığında. “525-ci qəzet”, 2012, 19 may.

Взгляд на творчество Сейфеддина Даглы

Дилара Адилова

Институт литературы им. Низами Гянджеви НАНА. Азербайджан.
E-mail: dilaraadilova0@gmail.com

Резюме. Статья посвящена творчеству писателя Сейфеддина Даглы. Творчество автора систематически изучается, исследуется в объеме статьи, его произведения сгруппированы и рецензированы, исследованы по тематике, копиям, художественным особенностям. Были отмечены личность и место автора в нашей истории литературы, а затем произведен анализ произведений. В исследование включены произведения по объему и значимости. Роман “Сын весны”, посвященный памяти Соны ханум Джаббарлы, получил широкое место, на первый план были выведены достоинства произведения.

Ключевые слова: сатира, рассказ, Дж. Джаббарлы, проза, писатель